

62. Perjantaina 28 päivänä toukokuuta 1993

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus käräjäoikeuslaiksi 1468

Hallituksen esitys n:o 252/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 9

2) Ehdotus laiksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 40
Lakivaliokunnan mietintö n:o 10

3) Ehdotus laiksi Tanskan hallituksen ja Färsaarten maakuntahallituksen kanssa vapaakaupasta Suomen ja Färsaarten välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän maataloustuotteiden kauppaa koskevan kirjeenvaihdon eräiden määräysten hyväksymisestä 1469

Hallituksen esitys n:o 16
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

4) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 1473

Hallituksen esitys n:o 17
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

S.
5) Ehdotus laiksi valtion vakauttamistakauksista 1474

Hallituksen esitys n:o 31
Talousvaliokunnan mietintö n:o 17

S.
6) Ehdotukset rahoitustarkastuslaiksi ja laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta „

Hallituksen esitys n:o 319/1992 vp
Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen käsittely:

7) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta 1484

Hallituksen esitys n:o 43
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Esitellään:

8) Ed. Karhusen lakialoite n:o 23 laiksi asunnonhankinnan määräaikaisesta leimamaverovapaudesta „

Pöydällepanoa varten esitellään:

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 lakialoitteista laiksi edustajanpalkkiosta annetun lain 1 §:n muuttamisesta sekä laiksi väliaikaisesta poikkeuksesta edustajanpalkkiosta annettuun lakiin (LA 12 ja 14) 1485

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 hallituksen esityksestä Suomen osallistumisesta Yhdistyneiden Kansakuntien rauhanturvaamistoimintaan annetun lain

muuttamisesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 370/1992 vp)..... 1485

11) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8 hallituksen esityksestä laiksi työttömyysturvalain muuttamisesta (HE 359/1992 vp)..... ”

12) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä Australian kanssa sairaanhoidon antamisesta tilapäisen oleskelun aikana tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 34) ”

13) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10 hallituksen esityksestä laeiksi kansaneläkelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen johdosta (HE 227/1992 vp) ”

14) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11 hallituksen esityksestä pohjoismaisen sosiaaliturvasopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä (HE 233/1992 vp) ”

Puhetta johtaa ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi toinen varapuhemies Pesälä sekä edustajat Ala-Harja, Alho, Halonen, Huuhtanen, Iivari, Kauppinen, Kekkonen, Kempainen, Kuittinen, Laukkanen M., Luttinen, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ojala A., Ojala O., Paloheimo, Pekkarinen, Pokka, Puhakka, Rajamäki, Ranta, Rehn E., Stenius-Kaukonen, Tennilä, Tiuri, Vehkaoja ja Viljamaa.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuvat edustajat Paloheimo, Kekkonen, Pokka, Tiuri, Halonen ja Ranta.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä virkatehtävien vuoksi edustajat Ala-Harja,

S. Huuhtanen, Kempainen, Nordman, Norrback, Pekkarinen, Stenius-Kaukonen ja Vehkaoja sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Alho, Halonen, Iivari, Kuittinen, M. Laukkanen, Luhtanen, Nikula, Näsi, A. Ojala, Pesälä, Puhakka, E. Rehn, Tennilä ja Viljamaa.

Kirjalliset kysymykset

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 186, 190—197, 199—202, 207, 208, 213, 222, 225 ja 238. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus käräjäoikeuslaiksi

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 252/1992 vp
Lakivaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi osakeyhtiölain 16 luvun 2 §:n muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 40
Lakivaliokunnan mietintö n:o 10

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi Tanskan hallituksen ja Färssaarten maakuntahallituksen kanssa vapaakaupasta Suomen ja Färssaarten välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän maataloustuotteiden kauppaa koskevan kirjeenvaihdon eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely

Hallituksen esitys n:o 16

Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 3

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen ja siihen liittyvän maataloustuotteiden kauppaa koskevan kirjeenvaihdon niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Kysymyksessähän on Suomen ja toisaalta Tanskan hallituksen ja Färssaarten maakuntahallituksen välinen vapaakauppasopimus. Niin kuin yleensä kauppasopimuksissa, moraalilla ja kauppasopimuksilla on hyvin vähän tekemistä keskenään. Sen on tietysti näyttänyt Suomen kauppapolitiikka Indonesian kanssa Itä-Timorin kansanmurhasta huolimatta tai Suomen kauppa Kiinan kanssa huolimatta siitä, mitä tapahtuu Tiibetissä.

Tässä mielessä on ehkä paikallaan kiinnittää huomiota erääseen yksityiskohtaan Suomen ja Färssaarten välisissä suhteissa, joiden tietysti luuli olevan täysin mutkattomat. Mutta Färssaaret on yksi niistä maailman alueista, joka edelleen harjoittaa valaanpyyntiä erilaisista kansainvälisistä päätöksistä, kansainvälisistä kielloista huolimatta. Tässä mielessä Färssaaret kuuluu siihen samaan ryhmään, johon Norja nyt on entistä innokkaammin ilmoittautunut aloittaessaan tänä vuonna uudestaan valaanpyynnin kansainvälisistä päätöksistä huolimatta.

Tämä kysymys Norjan osalta on noussut esille mm. Norjan ja EY:n välisissä jäsenyysneuvotteluissa. Niin sanottuihin tutkimustarkoituksiinhan on jo pitkään pyydetty valaita. Se, kuinka tieteellisiä nämä tarkoitukset ovat olleet, on tietysti kysymyksenalaista, mutta nyt nimenomaan kaupallinen valaanpyynti on alkamassa uudestaan.

Olisi paikallaan, että Suomi kiinnittäisi huomiota siihen, mitä Färssaaret on tekemässä, ja varsinkin kun Färssaaret on yhtenä alueena mukana pohjoismaisessa yhteistyössä, niin varmasti Färsaarilla kuullaan myös ne ajatukset, mitä Suomessa valaanpyynnistä on. Suomi ja Ruotsi ovat olleet ne Pohjoismaat, jotka kaikkein aktiivisimmin ovat olleet valaanpyyntiä vastustamassa.

Olisi sen vuoksi johdonmukaista, että kun käsittelemme tätä vapaakauppasopimusta, muistuttaisimme tästä Suomen kannasta myös tässä yhteydessä ja voisimme liittyä siihen kansainväliseen painostuksen rintamaan valaanpyyntiä vastaan, johon monet maat ovat jo liittyneet. Tällaiset painostustoimet todennäköisesti aiheuttaisivat hyvin nopeasti muutoksen sekä Färssaarten että Norjan harjoittamassa valaanpyynnissä.

Tämän vuoksi, herra puhemies, ehdotan, että hylkäisimme nyt käsillä olevan lakiehdotuksen sekä sopimuksen Suomen ja Färssaarten välisestä vapaakaupasta ja hylkäisimme myös siihen liittyvän maataloustuotteiden kauppaa koskevan kirjeenvaihdon määräykset.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Kannatan ed. Haaviston tekemää ehdotusta. Suomen ei todellakaan tule hyväksyä vapaakauppasopimusta Färssaarten kanssa, koska Färssaaret harjoittaa edelleen laajamittaista valaanpyyntiä. Perusteluna on todella se, että valaat ovat uhanalainen ja harvinainen laji. Sen lisäksi valaanpyynnissä käytetään erittäin tuskallisia pyydystysmenetelmiä, joita ei hyväksyttäisi missään teurastuksessa. Valaanpyyntiä ei voida naamioda myöskään ns. tieteellisen pyynnin alle, koska "tieteellisen" pyynnin tulokset ovat lähinnä sitä, miten nopeasti valaanliha päätyy ruokapöytään kodeissa tai ravintoloissa.

Kun lukee tuloksia, mitä "tieteellisestä tutkimuksesta" valaanpyynnin osalta tulee, niin suurimmat tutkimustulokset ovat sen tyyppisiä, että naarasvalailla on munasarjat tai että saadaan tietoa siitä, kuinka paljon valaita syntyy tai kuolee. Ne ovat sen tyyppisiä, että niitä ei ole

mitään syytä hyväksyä tieteellisen tutkimuksen tuloksiksi.

Todellakin, arvoisa puhemies, kannatan ed. Haaviston tekemää ehdotusta.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Voidaan tietysti kysyä, onko tämä oikea tapa vaikuttaa näissä asioissa. Tähän sopivan vertailukohdan antaa tilanne Norjan lahtivalaiden pyyntiasiaissa. Siellähän ovat jo eräät keskieu-rooppalaiset tahot ilmoittaneet, että ne asettavat Norjan talousboikottiin tässä suhteessa. EY-viranomaiset ovat ilmoittaneet, että Norja joutuisi EY-täysjäsenyytilanteessa luopumaan tämän laatuista pyyntitoiminnasta. Toisin sanoen tässä on kysymys aika tavalla keskieu-rooppalaisittain ainakin yleisesti hyväksytystä menettelytavasta. Tässä katsannossa olinkin maa- ja metsätalousvaliokunnassa lausuntoa annettaessa sitä mieltä, että vapaakauppasopimusta ei tulisi hyväksyä.

Mitä tulee tieteelliseen tutkimukseen, niin saattaa toki olla paikallaan, että jossakin tapauksessa joudutaan joltakin eläimeltä henki riistämään. Mutta silloin tutkimusohjelman täytyy olla hyvin merkittävä, hyvin perusteltu, eikä voida menetellä sillä tavalla, että umpimähkään ammutaan ja sitten katsotaan, löytyykö tuosta aineistosta jotakin todistusvoimaa jollakin teorialle tai onko se pelkästään biologista perustutkimusta.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Toivon, että sitä, että tulen äänestämään tämän sopimuksen hyväksymisen puolesta, ei minun eikä varmaan suurimman osan tämän salin kansanedustajien osalta tulkittaisi siten, että olisimme toista mieltä ehdotuksen tekijöiden kanssa valaanpyynnistä ja siitä, miten siihen tulisi suhtautua. Olen myös sitä mieltä, että kauppasopimuksissa ja kaupallisissa suhteissa tulee ottaa nykyistä voimakkaammin huomioon myös ympäristönäkökohdat, mikä tarkoittaa sitä, että sellaisilla tuotteilla käytävään kauppaan, joiden valmistuksessa, tai jos on kysymys eläintuotteista, joiden pyytämisessä, on käytetty sellaisia menetelmiä, joita ei voida hyväksyä tai jotka muuten saattavat jotkin lajit uhanalaisiksi, pitää pystyä puuttumaan. Mitkään yleiset vapaakaupan periaatteet eivät saa mennä näiden näkökohtien edelle.

Mutta katson kuitenkin, että koko sopimuksen hylkääminen tällä perusteella on väärin mitoitettu toimenpide, koska tulevaisuudessa mei-

dän tulee myös tällaisen sopimuksen ja yleisen Gatt-järjestelmän puitteissa käyttää nimenomaan ympäristöperusteita, jos muita ratkaisuja ei löydy, kansainvälisen yhteisön hyväksymien ympäristöperiaatteiden toteuttamiseen. Tämän sopimuksen hylkääminen ei ole nyt oikea menettely.

Ed. Aittomäki: Rouva puhemies! Minä muistan, että kun maailma luotiin, niin ihmiselle annettiin oikeus käyttää kaikkea, mitä maa tuottaa, ja toisaalta myös riistaa, mikä kasvaa metsissä, mailla ja vesissä. On lähdeittävä siitä, että näin täytyy olla. Minä ymmärrän, että valaiden osalta on oltu kriittisiä siitä syystä, että niiden kanta on huomattavasti vähentynyt. Niiden tietojen mukaan, mitä on olemassa, kanta on niin voimakkaasti lisääntynyt, että maailman alussa lausuttua näkemystä voidaan ruveta toteuttamaan. Niin Färsaaret kuin Norjakin henkilökohtaisen mielipiteeni mukaan ovat oikeutettuja verottamaan kasvanutta kantaa, koska se kuuluu niiden kalastusreviiriin, jos sitä kalastamiseksi voidaan sanoa.

Mitä taas tulee siihen asiaan, että tuotetaan eläimille tuskaa, niin kyllä on sillä tavalla, ettei maalaistalossakaan sikaa enää lahdata ilman eläinlääkäreitä, jos näillä systeemeillä mennään eteenpäin. Pitäisi olla hiukan kohtuutta näissä asioissa ja ajatella hiukan nenänsä pidemmälle. Minulla on niin pitkä nenä, että kun ajattelen niinkin pitkälle, niin se minulle riittää. Mutta haluan todeta, että tällaisten vapaakauppasopimusten hylkääminen tällä perusteella on pelkkää hurskastelua ja vihreiden poliittista menettelytapaa edesauttavaa.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoron ed. Tuomiojalle. Muun muassa tämä vapaakauppasopimus on sen tyyppinen, että se valmiiksi neuvoteltuna valmiine lisäpöytäkirjoihin tuodaan eduskunnan eteen, ja silloin meille jää mahdollisuus joko hyväksyä tai hylätä se. Eduskunnalla ei ole ollut mahdollisuutta neuvottelujen kuluessa esimerkiksi ilmaista kantaansa siitä, miten Suomen neuvottelijoiden tulisi valaanpyyntikysymys Färsaarten edustajien kanssa ottaa esille. Siinä mielessä keinot tässä tilanteessa ovat hyvin rajoitetut. Tällaisen sopimuksen hylkääminen tässä vaiheessa ja neuvottelu uudelleen niin, että valaanpyyntikysymys nousisi esiin, olisi paikallaan ja loisi sitä painostusta, jota Färsaaria kohtaan tässä kysymyksessä ilman muuta tarvitaan.

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Aittoniemen puheenvuoron vuoksi. Silloin kun jokin laji on uhanalainen, ei myöskään alkuperäiskansoille tule antaa oikeutta tappaa sitä sukupuuttoon.

Mitä tulee valaanpyyntiin ja teurastusmenetelmien tuskallisuuteen, niin valaanpyynnissä kaikki menetelmät ovat erittäin tuskallisia. Valaiden kuolinkamppailut kestävät useita minutteja. Perinteistä räjähtävää harppuunaa käytettäessä valaiden kuolinkamppailut todella kestävät useista minuuteista kymmeniin minutteihin. Jotta kuolema olisi välitön, valasta olisi osuttava harppuunalla rintaonteloon tai keskushermoston alueelle, mikä on äärimmäisen harvinaista. Eli nämä kaikki valaanpyynnin menetelmät ovat erittäin tuskallisia. Niitä ei tule hyväksyä.

Ed. Andersson: Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemen puheenvuoro oli hyvin paljastava esimerkki siitä, mikä on hänen perusfilosofiansa suhteessa ympäristöön ja ihmisen ja ympäristön suhteeseen. Hän edusti tällaista täydellistä, voi sanoa, kartesiolaista harhaa, että ihminen on luonnon herra, joka voi omaksi hyödykseen käyttää luontoa hyväkseen siinä määrin kuin haluaa. Tuloksen tästä näkemyksestä näemme tässä maailmassa tänä päivänä. Se on täysin tuomittava filosofia.

Mitä tulee valaanpyyntiin, niin minun mielestäni tässä meillä on kyllä eräs tapa osoittaa, että emme hyväksy tällaisen upean eläimen sukupuuttoon tappamista. Ainakin minä aion äänestää ed. Haaviston ehdotuksen puolesta.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Kansainvälinen monenkeskinen vapaakaupan järjestelmä, jota ilmeisesti myös ehdotuksen tekijät sinänsä kannattavat, ei voi toimia sillä periaatteella, että jokaisessa erillisessä sopimuksessa niitä tehtäessä käytäisiin kohta kohdalta tai eläinten osalta laji lajilta asiat läpi ja tehtäisiin niitä koskevat määräykset, koska nämä sopimukset ovat tietysti pidempiaikaisia ja vastaavasti erilaiset ympäristöongelmat voivat nousta hyvinkin nopeasti uuden tiedon perusteella esiin. Kansainvälisen kaupan järjestelmän täytyy olla sellainen, että ensisijaisesti yleisten sääntöjen puitteissa on mahdollista niiden perusteella kansainvälisen yhteisön yhteisin toimenpitein puuttua asioihin ja rajoittaa sellaista kauppaa, joka on selvästi joidenkin ympäristöperiaatteiden vastaista. Toissijaisesti, jos tällaiseen ei päästä,

sääntöjen pitää oikeuttaa myös yksipuolisiin toimenpiteisiin tällaisella perusteella.

Tämä sopimus, jota olemme hyväksymässä, on yksi osa tätä monenkeskistä vapaakaupan järjestelmää, jonka puitteissa pitäisi reagoida ja käyttää keinoja ja toimia siten, että ne keinot vahvistuvat. Mutta ei tällaisen sopimuksen satumanvarainen hylkääminen ole oikea tie, koska ei näitä asioita ole mahdollista käsitellä joka sopimuksessa eikä tulekaan pyrkiä siihen, että ne tapauskohtaisesti aina kaikissa sopimuksissa olisivat valmiiksi neuvoteltuja.

Edustajat Paloheimo ja Kekkonen merkitään läsnä oleviksi.

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Anderssonin äskeiseen puheenvuoroon totean, että se oli erinomaisen asiallinen ja sattuva. Kuitenkin siinä oli yksi kohta, joka ei nyt sattunut kohdalleen, kun hän totesi, että ed. Aittoniemellä on jokin filosofia. Ei hänellä ole mitään filosofiaa.

Ed. Tuomioja, te ette ole lukenut tätä asiakirjaa kokonaisuudessaan läpi. Nimittäin siellä on otettu valaan kauppa huomioon hyvin tarkoin ja yleensäkin näissä sopimuksissa, niin että tähän asiaan on eräiltä osin otettu kantaa, mutta ei kokonaisuuteen.

Ed. Haavisto: Arvoisa puhemies! Vielä ed. Tuomiojalle: Tänä keväänä on todella koontunut kansainvälinen valaanpyyntikomisio ja siinä yhteydessä on käsitelty kansainvälistä kantaa valaanpyyntiin. Tästä asiasta on siellä äänestetty. Jotkut Pohjoismaat ovat pidättyneet äänestyksestä, mutta Ruotsi ja Suomi mm. ovat tässä yhteydessä tuominneet valaanpyyntiin.

Kun asia on hyvin ajankohtainen ja meidän kantamme manifestoimista jollain tavalla odotetaan — merkitseekö se mitään, että Suomi kuuluu niiden maiden joukkoon, jotka eivät hyväksy valaanpyyntiä — siinä mielessä olisi paikallaan, että myös eduskunta jollakin voimakkaalla tavalla tavalla osoittaisi tässä asiassa kantansa. Valitettavasti meillä ei niitä tapoja ole niin kovin monia. Tämä vapaakauppasopimus Färssaarten kanssa on yksi niistä hetkistä, jolloin eduskunta voi oman kantansa ilmaista asiaan.

Ed. Tuomioja: Arvoisa puhemies! Sekä Cites-sopimus lajien suojelemisesta että myös

erilliset valaanpyyntiä koskevat kansainväliset sopimukset ja niiden velvoitteet ja tarkoituserät menevät luonnollisesti ohitse tällaisen erillisen vapaakauppasopimuksen määräyksen ja oikeutavat Suomen silloin, kun toivottavasti täällä tahtoa on, käyttämään rajoituksia, jos se on tarpeen. Sen vuoksi mielestäni koko tämä sopimuksen hylkääminen on väärin mitoitettu toimenpide. Olisin toivonut, että ed. Haavisto olisi, jos hän todella haluaa eduskunnan mielipiteen esiin, tehnyt tätä asiaa koskevan ponnin. Uskon, että siihen olisi löytynyt täältäkin tukea, jos olisi kysymys vain siitä, että haluamme saada nyt Suomen eduskunnan kannan ohjeeksi tasavallan hallitukselle, tiedon siitä, mitenkä tätäkin kauppasopimusta sovellettaessa tulee valaanpyyntiin suhtautua.

Ed. Pokka merkitään läsnä olevaksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Rouva puhemies! Huomautan ed. Pulliaiselle, että jos me täällä eduskunnassa filosofoisimme vähän vähemmän ja ajattelisimme asioita realistisesti, niin täällä tulisi joitakin sellaisia päätöksiäkin, jotka auttavat sekä Suomea että ehkä vähäisessä määrin ulkomaita. Täällä on liian paljon filosofiaa.

Totean ed. Luukkaiselle, että kysymys onkin siitä, että valaskannat ovat lisääntyneet niin paljon, että on realistista antaa oikeus niiden suuntaan. Sanotaan nyt, että se on pyyntiä lähinnä. Tästä on kysymys. Jos nämä kannat olisivat uhattuja, niin silloin olisi eri asia. On tietysti valvottava, että näin ei pääse tapahtumaankaan.

Ed. Anderssonin populistinen puheenvuoro oli oikeastaan sellainen, että siihen ei kannataisi vastata. Me joka tapauksessa, ed. Pulliainen, surmaamme luonnon eläimiä ja kotieläimiä vuosittain miljardeja ja satoja miljardeja syödäksemme ne, koska ne on tarkoitettu ihmisen elinkeinoksi alkuperäisen luomisteorian mukaan. Sitä tarkoitin, ettekä te voi siitä mihinkään päästä. Näin tapahtuu ja näin tulee aina valitettavasti tapahtumaan, kun niitä ei voi elävinä syödä.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Voin toimittaa ed. Aittoniemelle aineistoa siitä, mitä valaita on olemassa ja kuinka paljon. Valaita on todella monta eri lajia. Monet niistä ovat hyvin uhanalaisia. Se, että kiellettäisiin valaanpyynti, ei tarkoita sitä, että färsaarelaisten tarvit-

sisi kuolla nälkään. Meristä löytyy kyllä kaloja ja muutakin, mitä voi syödä, ettei tarvitse uhanalaisia lajeja sen takia tappaa.

Tässä todella on kyse siitä, ettei ole mistään tieteellisestä pyynnistä kyse vaan siitä, että pyydetään valaita ja ne menevät ravintolaan. Todella suurin tutkimustulos yleensä on se, kuinka nopeasti se valas tapettuna pääsee tai joutuu ruokapöytään joko kodeissa tai ravintoloissa.

Ed. L a a k s o : Rouva puhemies! Olisin kiinnittänyt huomiota samaan asiaan kuin ed. Luukkainenkin. Kun ed. Aittoniemi puhuu valaskannan lisääntymisestä, häneltä unohtuu se, että on useita kymmeniä erilaisia valaita. Hän varmaankin tarkoittaa tässä yhteydessä lahtivalaita, joiden kannan Norjan hallitus väittää viime vuosien aikana tuntuvasti lisääntyneen. Tosi-asiassa kuitenkin lahtivalaidenkin osalta tiedot ovat ristiriitaisia. Todettakoon, että eräillä alueilla, joilla lahtivalaita on aikaisemmin esiintynyt, niitä ei tällä hetkelläkään väitetystä valaskannan lisääntymisestä huolimatta edelleenkaan esiinny, eli pitää olla tarkka silloin, kun esittää tällaisia väitteitä.

Maailmalla on erittäin monia valaslajeja, jotka ovat uhanalaisia. Ongelma onkin juuri se, että lahtivalaiden pyynnin salliminen saattaa aikaansaada tilanteen, jossa myöskin todellakin uhanalaiset valaslajit joutuvat tulilinjalle.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Haavisto ed. Luukkaisen kannattamana ehdottanut, että lakiehdotus ja ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hylättäisiin.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

E n s i m m ä i n e n v a r a p u h e m i e s : Hyväksytyn menettelytavan mukaisesti on ensin päätettävä kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, jolla lainsäädännön alaan kuuluvat, valtiosopimukseen sisältyvät määräykset saatetaan valtiosisäisesti voimaan, ja tämän jälkeen ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäisestä ponnesta, jossa ehdotetaan niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Kun käsiteltävänä oleva lakiehdotus ja hyväksymisponsi muodostavat yhden kokonaisuuden, ehdotan meneteltäväksi siten, että ensin

tehdään päätös kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta ja että samalla katsotaan vastaava päätös tehdyksi ainoassa käsittelyssä mietinnön ensimmäisen ponnen osalta.

Menettelytapa hyväksytään.

Ed. Tiuri merkitään läsnä oievaksi.

Äänestys ja päätös:

Joka hyväksyy lakiehdotuksen, äänestää "jaa"; jos "ei" voittaa, on lakiehdotus hylätty.

Ensimmäinen varapuhemies: Ilmoitan, että pöytäkirjaan merkitään, miten kukin edustaja on äänestänyt.

"Jaa" äänestävät seuraavat edustajat:

Aittoniemi, Ala-Nissilä, Alaranta, Anttila S. L., Antvuori, Aula, Bell von, Björkenheim, Donner, Dromberg, Enestam, Gustafsson, Hacklin, Heikkinen, Helle, Hiltunen, Hurskainen, Häkämies, Hämäläinen, Ihämäki, Isohookana-Asunmaa, Jaakonsaari, Jansson, Jokiniemi, Järvilähti, Jääskeläinen, Jäätteenmäki, Kaarilahti, Kalli, Kalliomäki, Kallis, Kanerva, Kankaanniemi, Karhunen, Kasurinen, Kautto, Kekkonen, Kohijoki, Koistinen, Komi, Korhonen, Korkea-oja, Korva, Koski, Koskinen, Kuuskoski, Kääriäinen, Laakkonen, Laaksonen, Lahikainen, Lahti-Nuuttila, Lahtinen, Laivoranta, Lamminen, Laurila, Lax, Lehtinen, Lehtosaari, Leppänen J., Leppänen P., Liikkanen, Lindqvist, Lindroos, Linnainmaa, Lipponen, Louekoski, Louvo, Luhtanen, Malm, Markkula, Mattila, Metsämäki, Moilanen, Morri, Muttilainen, Myller, Mäkelä, Mäki-Hakola, Mäkipää, Mölsä, Niinistö, Nyby, Ollila, Paasio, Pelttari, Perho-Santala, Pietikäinen M., Pokka, Polvi, Pura, Rajamäki, Risk, Rauramo, Rehn O., Renko, Renlund, Riihijärvi, Roos J., Roos T., Rossi, Rusanen, Ryyänen, Rönholm, Röntynen, Saapunki, Saari, Saario, Saastamoinen, Salolainen, Sasi, Savela, Savolainen, Seivästö, Skinnari, Suhola, Suhonen, Särkijärvi, Taina, Takala, Tiuri, Toivonen, Tuomioja, Turunen, Tykkyläinen, Ukko-la, Uosukainen, Urpilainen, Vanhanen, Vihriälä, Viljanen, Virrankoski, Vistbacka, Vuorensola, Vuoristo, Vähäkangas, Vähänäkki, Väistö, Wahlström, Westerlund ja Zyskowiec.

"Ei" äänestävät seuraavat edustajat:

Aho R., Andersson, Anttila U., Apukka, Astala, Haavisto, Hassi, Hautala, Laakso, Laine, Luukkainen, Paloheimo, Polvinen, Pulliainen, Pykäläinen, Rimmi, Rinne, Rätty ja Seppänen.

"Tyhjää" äänestää ed. Biaudet.

Poissa äänestyksestä ovat seuraavat edustajat:

Aho E., Ala-Harja, Alho, Backman, Halonen, Huuhtanen, Iivari, Jouppila, Juhantalo, Jurva, Kauppinen, Kemppainen, Kuittinen, Laitinen, Laukkanen M., Laukkanen V., Luttinen, Nikula, Nordman, Norrback, Näsi, Ojala A., Ojala O., Paakkinen, Pekkarinen, Pesälä, Pietikäinen S., Puhakka, Puisto, Ranta, Rehn E., Stenius-Kaukonen, Tennilä, Törnqvist, Varpasuo, Vehkaoja, Viinanen, Viljamaa ja Väyrynen.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 140 jaa- ja 19 ei-ääntä, 1 tyhjää; poissa 39. (Ään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt lakiehdotuksen.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus katsotaan hyväksytyksi.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi EFTA-valtioiden ja Puolan tasavallan välillä tehdyn sopimuksen sekä siihen liittyvän Suomen ja Puolan välillä maataloustuotteiden kaupasta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 17
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 4

Ensimmäinen varapuhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka

koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

Ed. Halonen merkitään läsnä olevaksi.

5) Ehdotus laiksi valtion vakauttamistakauksista

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 31

Talousvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Asia on loppuun käsitelty.

6) Ehdotukset rahoitustarkastuslaiksi ja laiksi Suomen Pankin ohjesäännön muuttamisesta

Kolmas käsittely

Hallituksen esitys n:o 319/1992 vp

Talousvaliokunnan mietintö n:o 18

Ensimmäinen varapuhemies: Toisessa käsittelyssä päätetyt lakiehdotukset voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. K o r h o n e n : Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä oleva laki pankkitarkastuksen muutta-

misesta rahoitustarkastukseksi on keskeinen osa Suomen pankkijärjestelmän valvontaa, ja sillä vakavuudella siihen tulee suhtautua, ja sillä vakavuudella valiokunta on siihen suhtautunut. Hallitus oli kuitenkin lähestynyt ongelmaa jo tälle hallitukselle hyvin tavanomaiseksi tavaksi muuttuneella tavalla. Ed. Björkenheim ilmaisi sen kutakuinkin oikein sanoessaan, että hallituksen alkuperäisen esityksen henki oli: Kyllä se siitä. Muutetaan jotakin, niin kyllä aika hoitaa ongelmat.

Sama henki on ollut käsittääkseni koko rahoitustarkastuksen sisällä. Eivät pankkitarkastusvirasto ja Suomen Pankki saa edes irtopisteitä tavasta, millä valvontaa on hoidettu tähän saakka. Olen aikaisemminkin todennut, ettei tämän suuruusluokan pankkiahdinkoa pitäisi olla, jos valvonta olisi ollut edes kohtuullisella tasolla. Se on ollut täysin ala-arvoista. On täysin turha väite, että voimavarojen tai toimintavaltuuksien puute olisivat olleet ne syyt, minkä vuoksi tiedettyihin pankkiongelmiin ei puututtu. Ne syyt ovat täysin muualla.

Luulisin, että suurin syy löytyy pankkijärjestelmän pienuudesta. Henkilöt ovat toisilleen tuttuja vuosien ajalta, jotkut jopa vuosikymmenien ajalta, mikä aiheuttaa kynnyksen puuttua tiukasti toisten asioihin. Myytit kaikkietäivistä ja -hallitsevista johtajista kasvoivat sellaisiin mittoihin, ettei riitä uskallus puuttua heidän asioihinsa. Esimerkkejä on. Niitä on luvattoman paljon. Tämä on kuitenkin jollakin tavalla ymmärrettävää, muttei missään nimessä hyväksyttävää.

Joukkuelajeissa kuulee usein väitteen, että tuomari ratkaisi pelin. Kansantalous ja sen rahoitusjärjestelmä ovat isoa joukkuepelä, jossa pelisääntöjä olisi pitänyt valvoa niin pankkitarkastusviraston kuin Suomen Pankinkin. Voi sanoa myös, että tässä pelissä tuomarit ratkaisivat pelin. He ratkaisivat pelin veronmaksajien tappioksi olemalla puuttumatta pelin kulkuun millään lailla. Pelaajat hakivat ja kokeilivat sääntöjen joustavuutta, ja lopputulos on tällä hetkellä kaikkien nähtävillä: kymmenien miljardien lasku veronmaksajille.

Olen joiltakin osin valmis myöntämään, että voimavarojen puute aiheutti valvonnassa osaltaan ongelmia, muttei läheskään sillä pysty selittämään tehottomuutta, joka on ollut aivan ilmeinen molempien aparaattien sisällä. Toimintavaltuuksien puute on ollut toinen selitys sille, miksi pankkitarkastusvirasto ei puuttunut jämäkästi ongelmiin. Selityksenä se olisi huomattavasti uskottavampi, jos niitä valtuuksia, mitä sillä

tällä hetkelläkin on käytettävissään, olisi käytetty täysimääräisesti tai jos nyt käsiteltävän asian yhteydessä olisi todella kiinnitetty huomiota puuttuviin valtuuksiin ja niiden lisäämiseen. Tämä asia ei noussut esille missään erityisessä vaiheessa valiokunnassa. Voisi jopa sanoa, että päinvastoin. Tästä seuraa taas suora johtopäätös, ettei toimintavaltuuksien puolella ole kovinkaan mittavia ongelmia.

En käy toistamaan niitä perusteluja, millä valiokunta sitten päätyi tähän ratkaisuun hallintomallista, joka nyt on käsiteltyssä. Valiokunnan puheenjohtajan esittely niiltä osin oli täysin kattava. Vastalauseeni ensimmäisessä kappaleessa — asia jäi valiokunnan puheenjohtajaltakin huomioimatta hänen todetessaan, että vastalause puuttuu vain palkkaukseen — lausuin lyhyesti epäilykseni hallintomallista, mutta totesin päätyneeni sille kannalle lähinnä voimavarojen lisäyksen takia, jonka rahoitustarkastus tässä tapauksessa saa.

Pelkona on, ettei tällä ratkaisulla saavuteta silti kuin kosmeettisia muutoksia. Peli ja keinottelu lähtevät liikkeelle ennemmin tai myöhemmin. Kysymys onkin siitä, olemmeko valmiita, kun keinottelubuumi on taas täydessä vauhdissa, ja siitä, pystyvätkö Suomen Pankki ja rahoitustarkastus toimimaan niin, ettei uutta pankkikriisiä tule syntymään.

Arvoisa puhemies! Palkkaus ja muut työsuhteen ehdot ovat tässä asiassa marginaalinen rahallinen kysymys. Kysymys onkin enemmän moraalinen: Onko oikein, että kun yritetään järjestää toiminnalle paremmat mahdollisuudet, samalla työsuhteen ehtoja palkkaus mukaan lukien parhaimmillaan tai huonommillaan — riippuen siitä, mistä kulmasta asiaa tarkastelee — moninkertaistetaan?

Kun eduskunnassa olemme käsitelleet pankkituen ehtoja ja muuta siihen liittyvää lainsäädäntöä, on pääministerin ja valtiovarainministerin ja ilmeisesti koko eduskunnan tahto ollut, että valtion tuen yksi osa on myös pankkien johdon palkkauksen ja muiden etuuksien tarkastaminen kohtuulliselle tasolle. Ei kai silloin ole mitään perusteita menetellä muulla tavoin, kun kyseessä on rahoitustarkastus. Perusteluna näihin asioihin puuttumatta jättämiselle on helppo käyttää sitä, että pankkivaltuutetut päättävät näistä asioista. Se on eduskunnan osalta kärsien pesua. Se on vastuun kiertämistä. Mikäli ilmaisemme tahtomme, kun kyseessä ovat pankit, niin miksi emme ilmaise tahtoaamme, kun kyseessä on yksikkö, johon voimme vaikuttaa, voimme vai-

kuttaa suoraan eduskunnan välityksellä, ilman että muut välikädet ovat siinä välissä? Vai onko taas kyseessä pienen maan ongelma, ettei haluta puuttua liian lähellä olevaan ongelmaan?

Luultavasti perusteluna käytetään sitä, että palkkauksen pitäisi olla samalla tasolla kuin Suomen Pankissa eli palkka antaisi pankkitarkastukselle sisäistä rohkeutta ja puuttuvan ulkoisen arvonannon. Tekisivätkö huippupalkat pankkitarkastuksesta pelottavan? Tällaisen ajattelun mukaan rahoitustarkastuksen työsuhteen ehtojen pitäisi olla samaa luokkaa kuin Suomen Pankilla, jotta yhteiskunnallinen arvostus kohoaisi yli kadunmiehen ja aleksanterinkadunmiesten. En usko, että arvoa ja vaikutusvaltaa voi ostaa pelkää palkalla. Kyllä samoin kuin sananlasku toteaa, ettei valtaa anneta, se otetaan, ei myöskään arvovaltaa ja uskontavuutta voi ostaa. Ne pitää myös ansaita.

Säästämisestä ja esimerkeistä on puhuttu niin paljon, etten käy niitä toistamaan, mutta kun eduskunta tekee päätöksiä, niiden pitää joiltakin osin ainakin olla johdonmukaisia. Palkkoja voi nostaa, mutta siihen täytyy löytyä perusteita ja siihen täytyy olla näyttöjä. Tässä tapauksessa niitä ei ole. Palkkojen pitää olla myös kohtuullisia siten, että ne ovat myös maksajien silmissä hyväksyttäviä.

Arvoisa puhemies! Edellä sanotun perusteella ehdotan perusteluissa lausuttavaksi seuraavaa: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että pankkitarkastusvirastosta rahoitustarkastukseen siirtyvien henkilöiden palkkaa ei koroteta mahdollista vähäistä teknistä tarkistusta enempää pelkästään organisaatiomuutoksen takia.”

Ed. Aittoniemi: Rouva puhemies! Talousvaliokunnan puheenjohtaja, kansanedustaja Louekoski, arvosteli puheenvuorojani varsin kyynisiksi viime tiistaina, kun arvostelin sitä, että samat henkilöt, jotka ovat perusteellisesti epäonnistuneet tehtävässään pankkitarkastusvirastossa, menevät nyt Suomen Pankin seinien sisälle jatkamaan samaa, todennäköisesti epäonnistuvaa toimintaansa. Kysymys on vähän samanlaisesta kuin siinä, kun firma menee konkurssiin ja sille rekisteröidään uusi nimi ja toimintaa jatketaan entisillä perusteilla.

Se vielä, että näille henkilöille, jotka ovat epäonnistuneet aikaisemmin tehtävässään perusteellisesti, pidettäisiin luukku auki palkankorotuksille tässä tapauksessa, on kyllä surkuhupaisaa. Äskeinen valasjahti ei ollut kyllä surkuhu-

paisaa, mutta tämä on, rouva puhemies, surkuhupaisaa.

Tähän asiaan ed. Korhosen esittämä ponsi on kyllä ihan paikallaan ja sellainen pitäisi hyväksyä, ja arvelisin, että ed. Seppänen seuraavassa puheenvuorossaan kannattaisi tätä ed. Korhosen ponsilausemaa, mutta teenpä nyt sen tempun, että kannatan sitä tässä. Vedän vähän maton alta, ed. Seppänen, teiltä.

Rouva puhemies! Kannatan ed. Korhosen tekemää ehdotusta.

Ed. Ala-Nissilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Korhosen puheenvuoron johdosta voi ensinnäkin yhtyä siihen, että pankkikriisi Suomessa on myös ollut pankkien valvonnan kriisiä. Erityisesti ongelmana oli se, että pankkivalvonta ei kyennyt puuttumaan pankkien resursseihin nähden virheelliseen strategiaan SKOPin ja STS-Pankin osalta erityisesti.

Mutta mielestäni tämä talousvaliokunnan mietintö, joka viipyi tavattoman kauan, on aika pliisu, sanalla sanottuna. Tässä ei esimerkiksi kiinnitetä ollenkaan huomiota siihen, mihin verojaosto aikanaan kiinnitti huomiota, että pankkien kyllä itse pitäisi laittaa omat asiansa kuntoon. Tämä koskee myös pankkivalvontaa. On lähdeittävä siitä, että pankkien oma valvonta- ja tarkkailujärjestelmä on sellainen, että se toimii kaikissa rahalaitoksissa ja sen avulla pystytään puuttumaan ongelmiin, myös rikolliseen toimintaan, mitä rahoitustoiminnan osalta on esiintynyt.

Ehdottaisin talousvaliokunnalle, että se myös asiantuntijoina kuuntelisi esimerkiksi tarkastustoiminnan ammattilaisia, vaikka KHT-yhdistystä tai muita tilintarkastusyhdistyksiä, joita ei lainkaan talousvaliokunnassa asiantuntijoina ole vielä toistaiseksi kuultu. Ihmettelen tätäkin puutetta.

Ed. Ranta merkitään läsnä olevaksi.

Ed. Laakso (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Vaikuttaa siltä, että kyse on todellakin kultaisesta kädenpuristuksesta, joka pankkitarkastusvirastosta rahoitustarkastukseen siirtyvien henkilöiden osalle tulee. Olen tyytyväinen siitä, että ed. Aittoniemi asettui tukemaan tätä vasemmistoliiton ponsiehdotusta.

Ongelmana tässä on se, että kansanedustajille ei ole kerrottu, minkälaisista palkankorotuksista

on kyse. Julkisuudessa liikkuneiden tietojen mukaan on kyse yli 100 prosentin palkankorotuksista kuukaudessa eli nykyiset palkat voivat nousta 25 000 markasta kuukaudessa jopa 60 000 markkaan. Tuntuu oudolta, että kansanedustajille kieltäydytään antamasta yksityiskohtaista selvitystä siitä, kuinka suurista palkankorotuksista on kyse. Ilmoitan tässä yhteydessä paheksuvani sellaista menettelyä, että eduskunnalle, jonka pitäisi valvoa myös näitä kysymyksiä, erilaisilla verukkeilla kieltäydytään kertomasta, mitä tällainen kultainen kädenpuristus sitten merkitsee.

Haluan myös huomauttaa niille kansanedustajille, jotka tulevat äänestämään ed. Korhosen perustelulausemaa vastaan, että edestänne löydätte sen, että olette kannattamassa yli 100 prosentin palkkojen korotuksia nykyisessä tilanteessa.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilä kiinnitti huomiota aivan oikeaan asiaan, tosin sen verran siitä totean, että talousvaliokunta on kyllä kiinnittänyt mainittuun asiaan erittäin monessa mietinnössään huomiota. Asia oli aivan oikea.

Sitten ed. Laakson käyttämään puheenvuoroon. On aivan totta, että palkkatietoja ei ole saatu. Olen pyytänyt niitä kolme eri kertaa Suomen Pankista, ja eduskunta ei ilmeisesti ole semmoinen instanssi tai laitos, mihin palkkatietoja tarvitsisi sanoa. Jos tämä olisi kyselytunti, olisi oikeusministeriltä erittäin perusteltua kysyä, mikä on syynä. Mutta kun tämä ei ole kyselytunti, ei voi tätä tehdä. Mutta kyllähän tilanne kohtuuton on. Yleensä julkisen sektorin laitoksissa, oli laitos mikä tahansa, palkkatiedot ja muut palvelussuhteen ehdot ovat hyvinkin julkisia. Tässä tapauksessa eduskunta ei ole oikeutettu saamaan näitä tietoja. Tämä on syytä kyllä selvittää jossakin toisessa asiayhteydessä. Tähän asia ei enää ehdi.

Ed. Kaarilahti (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Laakso puhui kultaisesta kädenpuristuksesta. Mikäli oikein olen tätä talousvaliokunnan mietintöä sivulta 2 lukenut, niin olen ymmärtävinäni tästä, että pankkivaltuutetut, jotka eduskunta on asettanut, tulevat näistä palkkaeduista asianmukaisesti päättämään. Mutta varmistaakseni myös, että mistään kohtuuttomista korotuksista tämän organisatiomuutoksen yhteydessä ei ole kysymys, olen valmis kannattamaan perustelulausemaesitystä.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! 1980-luvun loppuvuosien pankkikriisi ei ollut vain pankkien kriisi vaan myös pankkien valvonnan kriisi. Tämä asettaa myös julkisen vallan toiminnan tässä yhteydessä kummalliseen valoon. Julkinen valta on perustanut pankkitarkastusviraston valvomaan pankkeja, ja tämän valvonnan kustannukset jakaantuvat sillä tavalla, että pankit maksavat oman valvontansa kustannukset. Siitä huolimatta julkinen valta ei sallinut pankkitarkastusvirastoon perustettavan uusia vakansseja tai antanut sen käyttöön riittäviä resursseja, vaikka se ei olisi tullut maksamaan julkiselle vallalle penninkään vertaan. Pankit olisivat sen itse maksaneet. Tässä mielessä myös se, että pankkeja ei ole valvottu, on poliittinen kysymys, josta kantaa vastuun mitä suurimmassa määrin eduskunnan valvoma maan hallitus.

Minä ihmettelen ... — Jaa, siellä tulee talousvaliokunnan herra puheenjohtaja ed. Louekoski, joka oli valtiovarainministerinä niihin aikoihin, jolloin pankkeja olisi pitänyt valvoa. Myöskään ministeri Louekosken aikana pankkitarkastusviraston käyttöön ei annettu niitä resursseja, joita olisi tarvittu. Tässä mielessä olisin toivonut, että ed. Louekoski, jonka johdolla tämä mietintö on tehty, olisi tehnyt enemmän pankkivalvonnan tehostamiseksi siinä vaiheessa, kun hän oli valtiovarainministerinä, tosin jo kasinopelien myöhäisvaiheessa ja siinä vaiheessa, jolloin virheet oli suurimmaksi osaksi tehty.

Mutta mitä tulee pankkitarkastusviraston toiminnan palkitsemiseen, niin kyllä minä olen aivan samaa mieltä ed. Korhosen kanssa, että se, että uudistetaan organisaatiota, ei saa olla peruste palkankorotuksille organisaatiossa, jonka toiminnan tehokkuuteen näin jälkikäteen arvioituna me olemme tyytymättömiä. Paljon enemmän olisi voitu tehdä pankkien valvomiseksi 80-luvun loppupuolella niilläkin resursseilla, joita oli. Mutta pankkitarkastusviraston henki oli se, että ollaan pankkien puolella eikä yhteiskunnan ja pankkipalvelusten kuluttajien puolella. Tässä mielessä pankkitarkastusvirasto jätti käyttämättä paljon hyväksi sitä, mitä kutsutaan nimellä julkisuus, joka on kenties paras jarru pankkitoiminnan liian nopean menon hillitsemisessä, koska pankkitoiminta mitä suurimmassa määrin perustuu luottamukseen ja se on erityisen haavoittuvainen julkisuuden suhteen.

Kun katsotaan, mitä pankeissa on tapahtunut 90-luvun alussa, niin harvoissa pankeissa pankinjohtajien toiminta on johtanut palkankorotuksiin. Meillä on yksi ryhmä, säästöpankkiryh-

mä, joka koostuu SKOPista ja Suomen Säästöpankista, jonka palkkatietojen perusteella täytyy sanoa, että kukaan säästöpankin johtaja ei ole joutunut uusien organisaatiomuodostusten yhteydessä alentamaan palkkaansa enempää kuin 10 prosenttia huolimatta siitä, että heistä on tullut lähes valtion virkamiehiin verrattavia toimitsijoita näihin pankkeihin.

Se on kuitenkin selvä, että säästöpankkiryhmässä ei ole ollut minkäänlaisia palkankorotuksia viime vuosina. Kukaan pankinjohtaja ei ole saanut lisää likkaa. Mutta palkanalennuksissa, kun on ollut näin suuria organisaatiomuutoksia, on oltu hyvin maltillisia eivätkä palkanalennukset ole olleet 10:tä prosenttia suurempia. Näillä palkanalennuksilla, jos vertaamme pankinjohtajien palkkatasoa muun yhteiskunnan palkkatasoon, täytyy todeta, että kyllä pankinjohtajien palkat ovat edelleen kohtuuttoman suuret.

Säästöpankkijärjestelmässä on vajaa 40 johtajaa, joita voidaan kutsua johtokunnan jäseniksi tai paikallistason johtajiksi. Siellä palkkahaitari menee käytännössä 40 000:sta 70 000:een, pääjohtajat saavat vielä enemmän palkkaa. Pankeissa, joissa pankinjohtajat ovat lähinnä valtion verorahoilla ylläpidetty toimitusministeristö, tämä palkkataso on mielestäni kohtuuton. Se on jopa korkeampi kuin keskuspankin palkkataso.

Säästöpankkiryhmä on sillä tavalla käsissä, että siellä ei ole viime vuosina ollut palkankorotuksia ja palkkataso on ilmeisesti alempi kuin liikepankeissa. Erityisen suuressa määrin on karannut käsistä liikepankkien johtajien palkkataso. Siellä saadaan pitkästi toistasataatuhatta markkaa kuukaudessa huolimatta siitä, että esimerkiksi Kansallis-Osake-Pankissa oli hoitamattomia luottoja viime vuoden päättyessä 9,7 miljardia markkaa, minkä lisäksi samaan pesään tuli STS:n hoitamattomia luottoja 3,4 miljardia markkaa. Eli pankinjohtajat jotka ovat jakaneet 10 miljardia markkaa rahaa velallisille kehnoin perustein, saavat edelleenkin samaa palkkaa, jonka piti olla niin korkea, että tällaisiin virheisiin ei yhteiskunnassa olisi tarvinnut syyllistyä. Tämän vuoksi on mielestäni kohtuullista, että me tässä yhteydessä ja kaikissa muissa yhteyksissä kiinnitämme huomiota tämän erityissektorin palkkaukseen. Tällä alalla ei pidä ansaita niin paljon kuin siellä tällä hetkellä ansaitaan.

Olen sitä mieltä, että jos kansallispankit ja yhdyspankit tulevat pankkituen piiriin, sen täytyy johtaa myös johtokunnan jäsenten palkkojen alentamiseen. Valtiolla ei ole tällä hetkellä mitään muodollisia perusteita puuttua yksityisten

pankkien johtajien palkkaukseen sen vuoksi, että ne ovat yksityisiä yrityksiä. Mutta sitten kun ne panevat kätensä veronmaksajien taskuun ja pyytävät pankkitukea, mitä Kansallispankkikin saattaa joutua pyytämään syksypuolella 9,7 miljardin markan hoitamattomilla luotoilla, niin siinä tilanteessa yhteiskunnan on puututtava tähän ja asetettava tuen ehdoksi se, että kun myös Kansallispankin tai muiden liikepankkien johdosta tulee toimitusministeristölle, niin toimitusministeristön jäsenille ei makseta samoja palkkoja kuin maksettiin yksityisille yrityksille, joissa on tehty yhteiskunnan näkökulmasta kammottavia virheitä viimeisten viiden vuoden aikana.

Yksityisissä pankeissa, myös säästöpankkiryhmässä, ansaitaan enemmän kuin Suomen Pankissa, keskuspankissa. Tässä tulee sitten ongelma, mikä on yhteiskunnassa yleinen, että jos ansaitaan eri tavalla, niin sitten hyvät yksilöt ostetaan palkalla järjestelmästä toiseen. Tässä tapauksessa on vaara, että keskuspankista ja pankkitarkastusvirastosta vaikeimmat ja hankalimmat ja ammattitaitoisimmat ihmiset ostetaan pankkijärjestelmän piiriin maksamalla heille palkkoja, joita pankkijärjestelmässä maksetaan.

Tämä ongelma tulee aina säilymään yksityisen ja julkisen sektorin välillä. Sen vuoksi meidän täytyy pyrkiä säilyttämään julkisella sektorilla se kohtuus, jota haluamme noudatettavan myös yksityisellä sektorilla. Meidän on näytettävä siinä esimerkkiä. Ei niin, että vedämme julkista sektoria kohtuuttomaksi kokemалlemme palkkatasolle, vaan niin että aina kun tilaisuus tarjoutuu, ja pankkituen yhteydessä varmasti tarjoutuu, vedämme niitä palkkoja alas, jotka mielestämme ovat kohtuuttomia.

Tämän vuoksi olisin toivonut, että valiokunta olisi mietinnössään ottanut valiokuntana samanlaisen kannan, jonka ed. Korhonen yksin on valiokunnassa on ottanut ja johon perustuen hän täällä pontta esittää. Lähdemme siitä, että pelkkä organisaatiomuutos ei saa olla palkankorotuksen peruste näinä aikoina, jolloin yhteiskunnassa useimpien ihmisten palkkoja alennetaan tai ainakin toimeentulo huononee. Ei voi olla perustetta sille, että pankkitarkastusviraston virkamiesten ja johtajien palkat nousevat kymmeniä prosentteja tai jopa mahdollisesti lähes 100 prosenttia pelkästään sen vuoksi, että tulee organisaatiomuutos ja heidät siirretään valtiovarainministeriön alaisuudesta Suomen Pankin alaisuuteen eikä heidän työssään mikään muutu. Se ei voi olla palkankorotuksen peruste. Nyt se on

palkankorotuksen peruste, jos eduskunta ei ilmaise tahtoaan siihen tapaan kuin ed. Korhonen esittää.

Tämä asia tulee ymmärtääkseni esille eduskunnan pankkivaltuustossa, jossa yksityiskohdilla tullaan viilaamaan. Toivon, että se tulee siellä esille, ja siellä edustan sitä kantaa, että organisaatiomuutos ei ole palkankorotusten perusta. Mutta kyllä minä toivon, että eduskunta ottaa tässä yhteydessä tähän asiaan selvän kannan. Mielestäni on kohtuutonta, että eduskunta pakenee vastuutaan siinä kysymyksessä, jos se pystyy vaikuttamaan käytännön ratkaisuun ja jättää asian jonkin pankkivaltuuston ratkaistavaksi. Eli minä toivon, että eduskunta ottaa tässä asiassa vallan, käyttäytyä tavalla, joka on vastuullinen ja tässä yhteiskunnallisessa tilanteessa myöskin esimerkiksi antava. Organisaatiomuutos ei saa olla palkankorotuksen perusta.

Jos ed. Aittoniemi ei olisi kannattanut ed. Korhosen ehdotusta, niin minä olisin sitä tässä yhteydessä kannattanut. Toivon, että eduskunta suhtautuu vakavasti tähän kysymykseen ja paitsi luopuu omasta lomakorvauksestaan, mihin olen valmis muiden kansanedustajien tapaan, niin antaa myöskin ohjeita siihen, miten eduskunnan pankkivaltuuston pitää tässä tilanteessa käyttäytyä. Tämä ohje voidaan antaa hyväksymällä nyt käsillä oleva perustelulausuma.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen samaa mieltä ed. Seppäsen kanssa siitä, että eduskunta, toisin sanoen budjetista päättäneet, ovat paljolti vastuussa siitä, että pankkivalvonnan tila on ollut niin heikko, koska pankkitarkastusvirasto ei ole ajoissa saanut tarvitsemiaan resursseja ja niitten päällähän eduskunta on istunut.

Mutta pankkitarkastusviraston ongelmana ei suinkaan ole ollut se, että sen johdolla olisi ollut liian pieni palkka. Ongelma on todellakin ollut se, että ptv:llä on ollut liian vähän väkeä, liian vähän pätevää väkeä, erityisesti tilanteessa, jossa rahitusmarkkinat muuttuivat lyhyessä ajassa erittäin radikaalisti. Kaikki sen toimintamuodot, sen instrumentit jne. muuttuivat, jolloin valvontaväkeä olisi pitänyt lisätä moninkertaisesti.

Toisaalta uskallan myös väittää, että monet pankkien riskit ovat olleet valvontaviranomaisen tiedossa jo kauan ennen kuin ne kypsyivät, mutta ongelmana on varmasti ollut osittain se, että niihin ei ole puututtu. Yksi selitys siihen, miksi niihin ei ole puututtu, on se, että lähes

kullakin pankilla on ollut keskuspankin johdossa oma kummisetänsä.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppänen puheenvuorossaan totesi pankkisektorin johtajien palkoista eräitä lukuja, jotka ovat muuten moninkertaisia edustajien palkkioihin nähden. Mutta kun hän totesi, että esimerkiksi säästöpankkisektorin palkat ylittävät Suomen Pankin palkkatason, niin tässä on tiedon saannissa tietääkseni aikamoisia ongelmia. Suomen Pankki on muodollisesti eduskunnan pankki, mutta eduskunnalle ei anneta selkeitä tietoja palkkatasosta, palkoista, joita mm. Suomen Pankissa on.

Vielä on todettavissa tietysti se, että takavuosina myös palkkojen ostovoima on kasvanut, koska verohelpotukset aika monelta osin helpottivat nimenomaan kaikkein suurituloisimpien verotusta. Aivan viime aikoina on tehty pääomaverouudistuksia. Hyvin monesti juuri niillä, joilla on hyvä palkkataso, on joko siitä syystä tai muusta syystä myös omaisuustuloja, joten heidän tulotasonsa on asiallisesti ottaen noussut huomattavasti.

Ed. S a a s t a m o i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen aivan samaa mieltä ed. Seppäsen kanssa siitä, että organisaatiomuutos ei todellakaan tässäkin ole mikään palkan korotuksen aihe sinänsä. Valiokunta on joka tapauksessa käsitellyt tätä asiaa, eikä voida sanoa, että se on pessyt käteensä, mutta on todellakin halunnut korostaa pankkivaltuusmiesten sananvaltaa. Valiokunta ei halunnut ottaa yleensäkkään henkilöstön palvelussuhteen ehtoihin kantaa. Minun mielestäni tämä oli ihan oikea periaate siinä vaiheessa. Yleensäkin valiokunnassa haluttiin korostaa mahdollisimman monelta kannalta rahoitustarkastuksen itsenäisyyttä.

Ed. L a i v o r a n t a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Seppäselä kahdesta asiasta: pankkitarkastuksen viroista ja palkkauksesta. Ensinnäkin ed. Seppänen sanoi, että virkojen kustannukset maksaa pankki eikä näitä resursseja julkisen hallinnon olisi pitänyt säästää, että niitä olisi voinut mielin määrin sinne antaa, eihän se koske meitä eikä julkista hallintoa. Ihmettelen tätä logiikkaa näin pankkikriisin aikana. Kun pankkien tappioita joudutaan tiettyllä tavalla kompensoimaan julkisilla varoilla, niin tämä on kummallista logiikkaa ja johdonmukaisuutta. Tämän tyyppisen logiikan takia

me tässä kriisissä olemme ja pysymmekin niin kauan kuin tällaiset mielialat ja tavoitteet saavat sijaa tässä maassa.

Mitä tulee palkkoihin, niin talousvaliokunta tietenkin lähti siitä, että ed. Seppänen yhtenä pankkivaltuusmiehenä saa tehdä itsenäisiä päätöksiä kerrankin, ja nyt odotamme. Itse asiassa olen samaa mieltä kuin ed. Seppänen, että palkkoja ei pidä nostaa, mutta se on nyt ed. Seppäsen käsissä eliikkä korkeimmassa kädessä, ja ed. Seppäsen edustaa eduskuntaa.

Ed. A l a - N i s s i l ä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minunkin on mielestäni ed. Seppäsen keskittyy epäoleennaiseen. Mielestäni valiokunnan mietinnön kannanotoissakin on aika epäoleellisiin asioihin puututtu. Palkkausasia totta kai täytyy hoitaa siellä, missä se kuuluu hoitaa kuntoon. Olennaista tässä, ed. Seppäsen, on se, että kun meillä rahamarkkinat vapautettiin, niin sen ymmärrettiin tarkoittavan myöskin vapauttamista valvonnasta. Jossain SKOPissa siirryttiin vapaisiin ministerivaltuuksiin, eikä valvonta seurannut tätä kehitystä. Pankkivalvonta ei ole pystynyt puuttumaan pankkien resursseihin nähden virheelliseen strategiaan.

Oleellista olisi ollut mielestäni valiokunnan nyt kiinnittää tähän strategian valvontaan huomiota ja myöskin siihen, että pankkien täytyy itse laittaa oma valvontajärjestelmänsä kuntoon. Se vaihtelee pankkiryhmittäin aika paljon. Ensi sijassa tässäkin asiassa on se, että pankkien valvonta- ja tarkkailujärjestelmän täytyy olla sellainen, että se toimii pankin sisällä ja pankin johto valvoo oman pankkinsa toimintaa. Yhteiskunta vain huolehtii siitä, että valvonta on kunnossa ja sitten tietysti yleisen rahoitustarkastuksen hoitaa. Kehottaisin keskittymään olennaiseen pankkivalvonnassa.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Ala-Nissilälle: En arvostellut puheenvuorossani pankkien omaa rahoitustarkastusjärjestelmää. Sanoin, että Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto ovat olleet aivan ala-arvoisia. Minä en tiedä, mikä termi pankeille kuuluisi. Mikä on ala-arvoista huonompi? Ne ovat olleet hyvin lähellä seuraamassa. Kaikilla pankeilla on jo olemassaoleva järjestelmä, joka ei ole toiminut vähääkään. Ei minäkään näköisiä viitteitäkään ole ollut siitä, että ongelmiin puututtaisiin. Suomen Pankki ja pankkitarkastusvirasto ovat kuitenkin jotenkin

reagoineet, lähettelleet ainakin kirjeitä, jos ei mitään muuta, että hyi pojat, nyt ei saa näin menetellä, kohta tulee ongelmia.

Edustajille Saastamoinen ja Laivoranta: Kyllä kai nyt on kohtuutonta siirtää vastuuta pankkivaltuutetuille. Edustajat ottavat kantaa siihen, mikä on edustajien mielipide. Me olemme ottaneet kantaa yksityisiä pankkeja koskien. On kai kohtuullista, jos meillä on oma pankki, joka on Suomen Pankki nimeltään, ja sen asioita käsitellään, että myös otetaan jonkinlainen näkökulma eduskunnan kautta. On turha yrittää välttää, että vastuu siirrettynä pankkivaltuutetuille eduskunnalta johonkin häipyisi. Kyllä eduskuntakin voi ilmaista oman mielipiteensä. Se on mielenilmaus, jota pankkivaltuutetut sitten harkintansa mukaan noudattavat. Toivottavasti tässä asiassa noudattavat, jos eduskunta katsoo järkeväksi järkevän kannanoton.

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Yleensä ei pitäisi provosoitua, kun provosoidaan, ed. Seppänen. Mutta menin taas ed. Seppäsen virittämään ansaan. Samalla käytän tilaisuutta hyväkseni kertoakseni omia kokemuksia ja kannanottojani pankkien valvonnasta meneiltäkin ajoilta. Niitähän ed. Seppänen peräänkuulutti.

Olen ollut kymmenen vuotta sitten mm. pankinjohtaja ja siinä ominaisuudessa joutunut pankin johtokunnan jäsenenä seuraamaan, miten pankin sisäinen ja pankkiryhmän sisäinen valvonta toimii. Se toimi siihen aikaan varsin tehokkaasti tarkastusta ajatellen. Pankkitoiminta muutenkin oli sanoisinko oikeilla raiteillaan: varovaista, kannattavaa ja pitkäjänteistä liiketoimintaa. Silloin oltiin hyvin tiiviissä yhteistyössä pankkitarkastusviraston kanssa, jolta saatiin ohjeita silloin, kun omat keinot eivät riittäneet. Varmasti virheitä tehtiin, ei siitä mitään epäilystä ole, mutta yhteistoiminta viranomaisten kanssa pankkitoiminnan terveenä pitämiseksi toimi varsin hyvin.

Mutta pankkien ongelmat kärjistyivät sen jälkeen, kun rahamarkkinat vapautuivat. Muun muassa pörssin toiminnan äkillinen jyrkkä nousu aiheutti pankkitarkastuksessa uusia haasteita. Olin siihen aikaan oikeusministeri, kun pörssilainsäädäntöä pikatahtiin kehitettiin, valmisteltiin ja säädettiin. Eivät pankinjohtajat siitä nopeasta uudistuksesta pitäneet. Ei myöskään pörssi ollut kovin hyvillään siitä, että pörssilainsäädäntöä nopeasti uudistettiin. Siinä samassa yhteydessä, ed. Seppänen, esitin oikeusministe-

rin ominaisuudessa pankkitarkastusviraston johdon ja toimintojen huomattavaa kehittämistä mm. sillä tavalla, että tätä virastoa olisi ylijohdettavan apuna ollut johtamassa eri sektoreille erikoistuva henkilökunta: paikallispankkeja varten omansa, liikepankkeja varten omansa, arvopaperi- ja optiokauppaa varten omansa. Mutta se ei sopinut pankkitarkastusvirastolle itselleen. Siitä sain moitteita pankkitarkastusviraston taholta, ettei oikeusministerin sovi puuttua tällaisiin asioihin. Olin yhteydessä valtiovarainministeriöön ja Suomen Pankkiinkin, mutta ei asiaa nähty kehittämisen arvoisena. Olen edelleen sitä mieltä, että silloin olisi pitänyt näin tehdä ja lisätä sinne resursseja.

Valtionhallinnon kannalta tilanne on nimitäin se, että pankkitarkastusviraston viulut maksaa tarkastettava pankkiyhteisö. Ei se ole budjetissa mikään ongelma. Tarkastettavat maksavat kulut. Silloin sinne täytyy voida palkata sellainen väki, joka osaa, haluaa ja myös tekee tehtävänsä. (Ed. Helle: Ja uskaltaa!) — Ja uskaltaa, aivan oikein, ed. Helle, siitäkin on aika paljon kysymys.

Kun pankkien ongelmat kärjistyivät, uskalustakin tuli pankkitarkastusvirastoon. Talousvaliokunta monissa yhteyksissä pankkitarkastusta ja pankkikriisiä käsitellessään on saanut tietää, minkälaista kirjeenvaihtoa pankkitarkastajien ja yksittäisten tarkastettavien pankkien kanssa käytiin. Muun muassa SKOPin sotkuja selvitellessä pankkitarkastusvirasto pyysi tietoja erinäisistä riskikasautumista, antoi huomautuksia ja varoituksia ja oli huolissaan, miten pankin käy. SKOPin johtokunnan taholta pyydettiin vastausta, minkä erityisen pykälän perusteella näitä ja näitä yksityiskohtaisia tietoja pyydetään, ja vielä oltiin hyvin närkästyneitä siitä, mistä johtuu tällainen yhteen hyvin menevään pankkiin kohdistuva noitavaino, niin kuin pääjohtaja Wegelius ylijohdettaja Arangolle puhui ja kirjoitti.

Valtuudetkaan eivät olleet aivan selvät, mihin kaikkiin sopii puuttua. Valtiovarainministeriöstä esimerkiksi silloin, kun minä olin valtiovarainministeri, näihin seikkoihin kiinnitettiin huomiota ja pankkitarkastusvirastoon suorastaan tarjottiin lisää henkilökuntaa. Kun vuoden 91 tulo- ja menoarvioesitystä tehtiin, minulle jäi sellainen käsitys, että pankkitarkastusvirasto sai juuri sen verran lisää väkeä kuin se silloin katsoi tarvitsevänsä. Ehkä tämä tieto ei ollut ed. Seppäsen tiedossa äsken, kun hän minua moitiskeli, etten ole kantanut huolta pankkitarkastustoiminnan kehittamisestä.

Nämä esimerkit kuitenkin osoittavat, että edellisen hallituksen aikana tämä oli jatkuva puheenaihe ja jatkuva huolenpidon aihe. Ratkaisut, joita tehtiin, tehtiin yhdessä pankkitarkastusviraston johdon kanssa. Nyt voidaan selvästi tunnustaa, että tämä huolenpito ei ollut riittävää eivätkä uudistukset olleet riittäviä. Tilanne ei olisi päässyt näin ongelmalliseksi, jos pankkien toimintaan olisi uskaliaammin ja paremmilla resursseilla voitu tarttua hyvissä ajoin. Tässä suhteessa olen ed. Seppäsen kanssa samaa mieltä.

Keskustelun pääosassa näyttää nyt kuitenkin olevan ylijohdaja Arangolle mahdollisesti maksettava uusi palkka tai pankkitarkastusvirastosta rahoitustarkastukseen siirtyvän muun henkilökunnan palkka, joka valiokunnan mielestä on vain seuranaisilmiö. Valiokunta ei ottanut tähän asiaan ed. Korhosen toivomaa kantaa, vaikka keskustelikin asiasta, siitä syystä, että se kuuluu muille elimille.

Kun ed. Seppänen syyllisti valiokunnan sillä tavalla, että meillä ei ollut rohkeutta tai halua puuttua tähän tärkeään asiaan, niin minäpä syyllistä ed. Seppästä. On mielenkiintoista nähdä, minkälaisen palkkaratkaisun se elin, jossa ed. Seppäsellä on suurempi sananvalta suhteessa kuin meillä yhdelläkään edustajalla valiokunnassa, tekee näissä palkka-asioissa. Eikö ed. Seppänen luota itseensä? Siellähän passaa tehdä juuri sellaiset ratkaisut pankkivaltuustossa kuin ed. Seppäselä sopii. Me luotamme tässä asiassa pankkivaltuutettuihin ja heidän harkintakykynsä. (Ed. Laakso: Kokoomukseen ja kepuun vai?)

Ministeri Viinanen kävi meille valiokunnassa sanomassa, että organisaatiomuutoksen perusteella palkat eivät nouse. Todettakoon sekin eduskunnan pöytäkirjoihin. Hän oli hyvin suorasanaa niin kuin tavallisesti. Ajatuksen selkeydestä ei ollut epäilystäkään. (Ed. Rinne: Toiteuuko? — Oikealta: Sehän riippuu pankkivaltuutetuista!) — Se nähdään, mitä tuleman pitää, ed. Rinne. — Mutta näin meille ministeri sanoi, se ministeri, jonka tehtäviin näitten asioiden käsittely valtioneuvostossa kuuluu. Kun ed. Seppänen on tästä asiasta näin huolissaan, pitääkö, ed. Seppänen, huolta siitä, että organisaatoratkaisun perusteella palkat eivät nouse.

Valiokunnassa kiinnitettiin huomiota mm. siihen, että pankkitarkastusviraston keskitason henkilökunnalla on suurin piirtein sama taso kuin saman tasoilla henkilökunnalla Suomen Pankissa. Sen sijaan pankkitarkastusviraston

teknisellä ja avustavalla henkilökunnalla on pienempi palkka kuin Suomen Pankin vastaavalla. Tarkoittaako ed. Seppänen, että tehtävien vaativuusasteen noustessa myöskään pienipalkkainen henkilökunta ei voisi saada parempaa palkkaa, sitä samaa palkkaa, jota samanlaisia tehtäviä hoitavat henkilöt Suomen Pankissa saavat? Minä en yhtyisi tähän ajatteluun vaan jättäisin tämänkin ja jätän tämänkin, ed. Seppänen, teidän huoleksenne ja muitten pankkivaltuutettujen huoleksi. Pitäkää siellä huolta, että pienipalkkaiset rahoitustarkastuksen henkilöt saavat heille kuuluvaa oikeudenmukaista palkkaa verrattuna Suomen Pankin vastaavaan henkilökuntaan.

Minä en tunne säästöpankkiryhmän korkeimpien johtajien palkkoja tällä hetkellä enkä tiedä Suomen Pankin johtokunnan jäsentenkään palkkoja tarkalleen. Mutta sen minä tiedän, että kun itse siirryin yhden pienen säästöpankin, suurimman säästöpankin mutta myöhemmin pieneksi liikepankiksi muuttuneen pankin, johtajiston jäsenen paikalta kansanedustajaksi, palkka putosi kolmanneksen. Sellainen on julkisen sektorin varsin vaativien tehtävien palkkataso suhteellisen vaatimattomiin liike-elämän tehtäviin verrattuna.

Ed. Luukkainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kuunnellekseni ed. Louekosken puhetta ptv:n resursseista ja siitä, että niitä olisi ollut yllin kyllin mutta ptv ei ole huolinut, ihmettelin sitä siltä osin, että en nyt oikein tiedä, kumpaa lantin puolta uskoisin, koska tähän asti, kun esimerkiksi valtiovarainvaliokunnassa asiantuntijakierroksella olen useasti kuullut ptv:n näkemyksiä tästä asiasta, aina on tullut kirkkaasti ja selkeästi esille se, että ptv ei ole ajoissa saanut tarvitsemiaan resursseja käyttöönsä. Silloinhan ei voi olla kyse mistään muusta kuin siitä, että budjettivallalla niitä ei ole myönnetty.

Ed. Korhonen (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ed. Louekosken puheenvuorossa kiinnitti huomiota edellä mainittu, mihin ed. Luukkainen kiinnitti huomiota, ja myös puhe toimintavaltuuksista. Puheenvuorossani halusin korostaa nimenomaan sitä näkemystä, joka ehkä on olennaisempi. Niin kuin totesin, palkka on hyvin marginaalinen asia mutta moraalinen asia.

Mutta ed. Louekoski korosti sitä uskallusta ja rohkeutta, joka ptv:llä jossakin vaiheessa syntyi. Minusta se on kohtuuton väite. Jos ylitarkastaja

tai ylijohtaja lähettelee kirjeitä otsikolla "Hyvä veli, älä tee näin", ei se mielestäni kovin uskallusta ja rohkeutta osoittava teko ole.

Toimintavaltuuksia yksinkertaisesti ei ole käytetty, niitäkään, joita on ollut. Jos niissä olisi puutteita, esimerkiksi tämän lain käsittelyn yhteydessä toimintavaltuuksia olisi esitetty lisättäväksi. Ei kyse ole nyt siitä, että olisi ollut liian vähän toimintavaltuuksia. Sen olen valmis myöntämään, että resurssien osalta on voinut olla tilanne, että on ollut puutetta. Pääongelmaahan on nimenomaan se, että niitä mahdollisuuksia, joita on ollut, ei ole osattu käyttää, ei ole haluttu käyttää eikä ilmeisesti kyettykään käyttämään.

Siihen suoraan liittyy palkkausiasia. Se on marginaalinen asia. Mutta joka tapauksessa kohtuuttomien ehtojen saaminen tällaisen organisaatiomuutoksen yhteydessä ei ole mitenkään perusteltua. Vaikka sen taivuttaa mihin päin solmuun, mielestäni siitä ei perusteltua esitystä saa.

Ed. Laine: Rouva puhemies! Kun esimerkiksi minulla ei pankkivaltuusmiehenä ole mahdollisuutta ottaa kantaa esillä oleviin asioihin, haluan kansanedustajana ottaa sen kannan ja luulen, että 200:n joukosta valtaosa on juuri tässä suhteessa samanlaisia.

On mielenkiintoista, että hyvin monet ovat sanoneet olevansa samaa mieltä ed. Seppäsen ja myös ed. Korhosen perustelulausumaan sisältyvän asian kanssa mutta silti ovat eri mieltä ja ilmeisesti eivät äänestä tuon kannan puolesta.

Ed. Seppänen kiinnitti huomiota säästöpankkien johdon palkan pienoiseen alennukseen, joka näyttää olevan tosiasia Suomessa, ja vastaakohtana hän kiinnitti huomiota siihen, miten liikepankkien johtajien palkat ovat hurjasti nousseet. Hiljattain eräs pääkaupungin iltalehti julkisti tilaston, jonka mukaan liikepankkien johtajien palkat kahden vuoden aikana olivat kohonneet 16 000 markkaa kuukaudessa keskimäärin. Siinäkin on tietysti eroja aikamoisia, joten on aika suuria korotuksia ja on hyvin uskottava ed. Laakson mainitsema luku 100 000 kuukaudessa, miljoona vuodessa.

Haluan lopuksi vain todeta, että olen myös sitä mieltä, että organisaatiomuutos ei saa olla palkankorotuksen peruste. Jos tämä nyt hyväksytään, valtionyhtiöissä tulee tapahtumaan aivan samaan tapaan. Sen tietävät valtionyhtiöiden hallintoneuvostojen jäsenet, jotka ovat joutuneet näiden asioiden kanssa tekemisiin.

Ed. Dromberg (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Haluaisin vain ed. Laineelle sanoa sen, miksi eivät kansanedustajat ota ponten puolesta kantaa. Me olemme nyt käyneet erittäin arvokkaan keskustelun ja antaneet eväitä niille meidän edustajillemme, jotka pankkivaltuutettuina tulevat tekemään tätä työtä. He toivon mukaan ottavat nyt sitten meidän kantamme huomioon myös palkkauskysymyksessä.

Kun asiaa käsiteltiin valiokunnassa, lain lähtökohtahan on ollut todella se, että saada lisäresursseja ptv:n käyttöön. Sinne tarvitaan myös taitavat henkilöt hoitamaan asioita ja se kokonaisuus Suomen Pankista, joka palvelee ptv:n tarkoituspäitä, se asiantuntemus, mikä siellä on. Se varmasti tulee myös olemaan eduksi pankkitarkastukselle, koska nämä molemmat laitokset toimivat kytkeytyneinä toisiinsa. Tarvitaan pätevää ja hyvää henkilökuntaa, ja siinä suhteessa myös palkkauksen täytyy olla linjassa sen työn kanssa.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski kertoi, miten hänen aikanaan STS-Pankissa oli hyvä yhteistyö valvontaviranomaisen ja pankin johdon välillä. Mutta sen jälkeen se hyvä yhteistyö on ilmeisesti romahtanut, koska jos katselemme konkurssipesää, STS:ää, niin siellä tutkituista suurista, yli 5 miljoonan markan suuruisista lainoista 40 prosenttia oli myönnetty pankin omien sisäisten ohjeiden vastaisesti ja 22 prosenttia näistä isoista lainoista tavalla, johon voidaan odottaa liittyvän väärinkäytöksiä. Tämä osoittaa mielestäni myös pankkivalvonnan heikkouksia. Siis suurista, yli 5 miljoonan markan luotoista kaksi viidestä oli sellaisia, että oli rikottu pankin omia määräyksiä, ja viidesosa sellaisia, että niihin saattaa liittyä jopa rikollista toimintaa. Ei silloin toimi valvonta, ei tilintarkastajien valvonta eikä pankkitarkastusviraston valvonta. Tässä mielessä tämä toiminta kaippaa tehostamista.

Minä haluan huomauttaa, että ylijohtaja Aranko on viime aikoina käymissämme keskusteluissa esittänyt näkökantaa, jonka mukaan pankkitarkastusviraston resurssit tällä hetkellä ovat äärimmäisen vähäiset eli ne ovat ylikäytössä ja pankkitarkastusvirasto ei pysty tällä hetkellä toteuttamaan tehtäviään. Varmasti pystyy toteuttamaan tehtäviään, mutta ei kaikkea sitä, mitä meidän mielestämme sen pitäisi nyt haluta tehdä. Tämän takia resurssien lisääminen pankkitarkastukseen on suorastaan välttämätöntä. Tämä resurssien lisäys toivottavasti saadaan ai-

kaan sillä tavalla, että Suomen Pankin resursseista ohjataan osa myös sen käyttöön.

Kyllä minä edustan sitä kantaa, että jos rahaa on käytettävissä, se raha käytetään näiden resurssien lisäämiseen eikä palkankorotuksiin yksinomaan organisatorisilla ja muodollisilla perusteilla.

Mitä tulee palkankorotukseen, on jännää, että ed. Louekoski sanoo olleensa aktiivinen tässä kysymyksessä ja edustaneensa oikeusministerinä sitä kantaa, että pitää antaa lisää resursseja. Mutta mitä teki silloinen valtiovarainministeri Liikanen? Ei hyväksynyt näitä asioita. Emme me voi luottaa yksittäisten ministerien sanaan tässä kysymyksessä. Emme voi luottaa siihen, että ministeri Viinanen sanoo, että "eivät muuten nouse palkat". Tämä asia on semmoinen, että tämä asia ei ole ministeri Viinassen käsissä (Ed. Dromberg: Se on teidän käsissänne!) vaan mitä suurimmassa määrin tänä päivänä, tänä iltapäivänä, eduskunnan käsissä. Jos te hyväksytte sen ponnien, joka täällä on käsiteltävänä, ei nouse. Tässä mielessä mielestäni kannattaa tämä ponsi hyväksyä, teidän kannattaa sitoa pankkivaltuusmiestenne kädet, ed. Dromberg. Teidän pankkivaltuutettuihinne voi tässä asiassa hyvin vähän luottaa. (Ed. Dromberg: Teille on annettu eväät!) Minä lupaan kyllä, että palkat eivät nouse, jos minusta kiinni, mutta porvarien pankkivaltuusmiesten puolesta minä en voi antaa mitään lupauksia. Tämän takia olisi paras, että eduskunta ottaisi tässä kysymyksessä vallan ja sitoisi kädet. Muuten saattaa käydä sillä tavalla, että täällä puhutaan toista ja sitten tehdään toista.

Täällä muistuu mieleeni ed. Ala-Nissilän puhe silloin joulukuussa, kun oli välikysymyskeskustelu pankkituen ehdoista ja STS-Pankki oli juuri liitetty Kansallis-Osake-Pankkiin. Hän käytti mitä härskeimmän, rumimman ja ilkeimmän puheenvuoron STS-Pankista, siis sylki lokaa myöskin sillä tavalla sinne ruumiin päälle, että se oli lähinnä ilkeyteen luettavissa eikä mitään asiapohjaista tietoa. Sitten kun meillä on ed. Ala-Nissilä Suomen Pankin tilintarkastajana, niin hän on myöntämässä vastuuvapautta kaikista niistä kysymyksistä, joista hän silloin kaatoi lokaa toisten niskaan, tämä sama ed. Ala-Nissilä vakuusrahaston tilintarkastajana hyväksymässä vastuuvapauden kaikissa niissä kysymyksissä, joita hän asetti joulukuussa kyseenalaisiksi.

Emme me tämmöiseen porukkaan voi luottaa. Emme me voi luottaa näihin alanissilöihin,

viinasiin, näihin drombergeihin, jotka täällä tulevat todistamaan ihmisten puolesta, jotka eivät ole paikalla, ja sanovat, että kyllä he panevat asiat kuntoon. Tämä asia on hoidettava tässä ja nyt. Jos te olette sitä mieltä, että tämä asia on hoitamisen arvoinen asia, miksi siihen jätetään vapaa harkintavalta jollekin? Eli jos oikeudenmukaista on se, että toimitaan näin kuin tämä ponsi edellyttää, niin se hyväksytään ilman, että siihen jätetään sellaisille pankkivaltuutetuille, joihin emme tässä yhteydessä voi luottaa, vapaat kädet.

Edelleen haluan kiinnittää huomiota siihen, että pankkitarkastusvirastossa yleispiirteissään on tällä hetkellä huomattava resurssipula. Pankkitarkastusviraston resursseja täytyy ehdottomasti tässä tilanteessa pystyä lisäämään, ja jos on tarpeellista motivoida henkilökuntaa palkankorotuksilla, ne suoritetaan, mutta pelkkä organisaation muutos ei saa olla palkankorotusten peruste. Nyt on vaara, että tämä organisaation muutos, ilman että mitään muuta saadaan, tuo nämä palkankorotukset. Mielestäni eduskunnan olisi yleisen oikeudenmukaisuuden nimissä ja yleistä etua ja kansalaisten tasa-arvoisuutta valvoessaan nyt hyväksyttävä tämä kannanotto, koska muuten on vaara, että eduskunnan tahto ei ole tässä asiassa selvillä, ja jos eduskunnan tahto ei ole selvillä, se jättää vapaat kädet niille, jotka tässä tilanteessa edustavat sitä, mistä Raamatussa sanotaan jotenkin siihen tapaan, että "liha on heikko".

Ed. Louekoski: Rouva puhemies! Tulihan se sieltä, ed. Seppänen, että kun tehtävät tulevat vaativammiksi, niin palkassakin sen pitäisi näkyä. Olen tästä ed. Korhosen ponnesta samaa mieltä kuin ed. Seppänenkin, että pelkästään organisaation muuttuminen ei aiheuta mitään palkankorotuksia. Tämä on täysin selvä asia, mutta ed. Seppäsen puheenvuoron melkein viimeisessä virkkeessä tuli sitten se hänenkin kantansa esille, että palkankorotukset ovat mahdollisia, koska tehtävät ovat muuttuneet entistä vaativammiksi. Tämänkin asian ed. Seppänen olisi yhtä mahtavasti voinut tuoda esille kuin kaiken sen solvauksen, mitä muut edustajat ovat voineet tässä kuunnella hänen suustaan muka välinpitämättöminä pankkitarkastuksen suhteen. (Ed. Seppänen: Tärkeä huomautus!) — Ed. Seppänen taitaakin olla korotusten kannalla!

Ed. Luukkainen: Arvoisa puhemies! Vastaan ed. Louekoskelle, että rahoitustarkas-

tuksen ja pankkitarkastuksen tehtävät muuttuivat vaativammiksi jo siinä vaiheessa, kun rahoitusmarkkinat muuttuivat radikaalisti ja totaalisesti, eli monta vuotta sitten juuri siinä vaiheessa, kun markkinoille ilmestyi kokonainen eläintarhallinen uusia rahoitusmarkkinainstrumentteja. Juuri tässä ajassa, kun tämä organisaatiomuutos tehdään, en voi nähdä sitä, että nämä tehtävät olisivat muuttumassa vaativammiksi.

Ed. Seppänen: Arvoisa puhemies! Ed. Louekoski täällä paljasti omat perimmäiset motiivinsa. Hän haluaa tässä yhteydessä korottaa pankkitarkastusviraston henkilökunnan palkkoja ja käyttää organisaatiomuutosta siinä perusteena. Sen takia hän ei ole ollut valiokunnassa valmis hyväksymään sitä kantaa, jota täällä edustaa ed. Korhosen perustelulausuma. Tässä mielessä ed. Louekoski on ehdottomasti väärillä linjoilla. Hän koettaa sillä, että eduskunnan kantaa ei tässä yhteydessä sanota julki, saada aikaan oman tahtonsa toteutumisen.

Ed. Louekoski tässä asiassa on vähän samalla tavalla kuin ydinvoima-asiassa ”änkyrä”, haluaa hallinnollisella taktikoinnilla tuottaa ratkaisuja, joissa eduskunta joutuisi tekemään ratkaisuja ei siitä asiasta, mikä on käsillä, vaan joistakin muista asioista, jotka eivät ole käsillä.

Nyt käsittelemme tätä perustelulausumaa, ja jos ed. Louekoski on sitä mieltä, että organisaation muutos ei saa olla perusteena palkan korotuksille, hyväksytään tämä perustelulausuma. Muilta osin on varmasti syytä jättää työnantajan tehtävissä toimiville ihmisille vapaat kädet, mutta nyt ed. Louekoski ajaa väärällä hevosella, jos hän ajaa tällä perustelulausumalla palkankorotusten puolesta. Ed. Louekoski, tämä perustelulausuma ei edellytä palkankorotuksia.

Ed. Dromberg: Arvoisa puhemies! Tämä on hyvin mielenkiintoinen keskustelu, mikä tässä nyt on syntynyt, mutta minusta alkaa nyt ihan selkeästi vaikuttaa siltä, että ed. Seppänen itse ei uskalla ottaa vastuuta palkkapäätöksestä pankkivaltuutettuna.

Ed. Seppänen: Rouva puhemies! Jotta tällaista väärinkäsitystä ei pääse syntymään, minä olen valmis ottamaan vastuun sekä nyt että tulevaisuudessa siitä, että pelkkä organisaation muutos ei olisi palkankorotusten peruste.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Korhonen ed. Aittoniemen kannattamana ehdottanut perusteluissa lausuttavaksi: ”Hyväksyessään lakiehdotukset eduskunta edellyttää, että pankkitarkastusvirastosta rahoitustarkastukseen siirtyvien henkilöiden palkkaa ei koroteta mahdollista vähäistä teknistä tarkistusta enempää pelkästään organisaatiomuutoksen takia.”

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotukset hyväksytään.

Lakiehdotusten kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ensimmäinen varapuhemies: Lopuksi päätetään perustelulausumaehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö ”jaa”, ed. Korhosen ehdotus ”ei”.

Ensimmäinen varapuhemies: Äänestyksessä on annettu 77 jaa- ja 60 ei-ääntä; poissa 62. (Ään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

7) Ehdotukset laeiksi tuontimaksulain ja elintarviketuotteiden valmisteverosta annetun lain verotaulukon muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely

Hallituksen esitys n:o 43

Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17

Ensimmäinen varapuhemies: Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 17.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ed. Karhusen lakialoite n:o 23 laiksi asunnonhankinnan määräaikaisesta leimaverovapaudesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti valtiovarainvaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti seuraavaan täysistuntoon:

14) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 11 (HE 233/1992 vp)

9) Perustuslakivaliokunnan mietintö n:o 3 (LA 12 ja 14)

Ensimmäinen varapuhemies:
Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

10) Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 5 (HE 370/1992 vp)

11) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 8 (HE 359/1992 vp)

Täysistunto lopetetaan kello 14.30.

12) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 9 (HE 34)

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Seppo Tiitinen

13) Sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö n:o 10 (HE 227/1992 vp)

